

PRAKTIESE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS IN TRANS=
VAAL, 'N HISTORIESE EN EMPIRIESE ONDERSOEK

deur

ADOLF MATTHYS VAN DEN BERG

Proefskrif ingelewer as gedeeltelike nakoming van
die vereistes vir die graad van

DOCTOR EDUCATIONIS
in die fakulteit Opvoedkunde

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT VIR CHRISTELIKE
HOËR ONDERWYS

Desember 1969

PROMOTOR: PROF. DR. B.C. SCHUTTE

INHOUDSOPGAWE

Bladsy

Dankbetuigings	xxvii
----------------------	-------

AFDELING A : INLEIDEND

Hoofstuk I :

PROBLEEMSTELLING

1. Inleiding	1.
2. Tipiese probleme in verband met die praktiese opleiding van onderwysers in enkele westerse lande	3.
3. Die plaaslike probleem	5.
4. Doel en beplanning van hierdie studie	9.

Hoofstuk II :

'N BESINNING OOR DIE DOELSTELLINGS MET DIE ONDERWYS EN MET ONDERWYSERSOPLEIDING

1. Doelstellings met die onderwys	13.
2. Doelstellings met onderwysersopleiding ...	23.
a. Beroepsdoel	25.
(1) Teoretiese vorming	25.
(2) Skoolvakkundige opleiding	29.
(3) Praktiese toepassing van die teoretiese vorming en skool= vakkundige opleiding	31.
(a) Metodiek van die skoolvakke	32.
(b) Vak tegniese en algemeen= tegniese vaardighede	33.
(c) Kinderstudie	34.
(d) Oefenonderwys	35.

INHOUDSOPGAWE

Bladsy

Dankbetuigings	xxvii
----------------------	-------

AFDELING A : INLEIDEND

Hoofstuk I :

PROBLEEMSTELLING

1. Inleiding	1.
2. Tipiese probleme in verband met die praktiese opleiding van onderwysers in enkele westerse lande	3.
3. Die plaaslike probleem	5.
4. Doel en beplanning van hierdie studie	9.

Hoofstuk II :

'N BESINNING OOR DIE DOELSTELLINGS MET DIE ONDERWYS EN MET ONDERWYSERSOPLEIDING

1. Doelstellings met die onderwys	13.
2. Doelstellings met onderwysersopleiding ...	23.
a. Beroepsdoel	25.
(1) Teoretiese vorming	25.
(2) Skoolvakkundige opleiding	29.
(3) Praktiese toepassing van die teoretiese vorming en skool= vakkundige opleiding	31.
(a) Metodiek van die skoolvakke	32.
(b) Vak tegniese en algemeen= tegniese vaardighede	33.
(c) Kinderstudie	34.
(d) Oefenonderwys	35.

b. Algemeen-vormende doel	Bladsy 35.
(1) Vorming tot geestelike vol= wassenheid	36.
(2) Opleiding in leierskap	38.
(3) Onderwyser-wees impliseer stu= dent-wees	39.

Hoofstuk III :

DIE PRAKTIESE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS

1. Wat onder praktiese opleiding verstaan word	40.
a. Omskrywing van die begrip.....	40.
b. Terminologie in verband met praktiese opleiding	41.
c. 'n Eie terminologie	44.
2. Beginsels waarop die praktiese opleiding van onderwysers in die klaskamer berus ..	46.
3. Doelstellings met die praktiese opleiding van onderwysers	50.
a. Die verhouding tussen teorie en praktyk	50.
b. Doelstellings met die praktiese opleiding aan opleidingsinrig= tings	54.
c. Doelstellings met oefenonderwys	56.

Hoofstuk IV :

DIE PRAKTIESE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS IN ENKELE WESTERSE LANDE

1. Die Verenigde State van Amerika	62.
a. Onderwysersopleiding	62.
b. Die praktiese opleiding van onderwysers	65.

	Bladsy
2. Groot Brittanje	71.
a. Onderwysersopleiding	71.
b. Die praktiese opleiding van onder= wysers	74.
3. Nederland	77.
a. Onderwys en onderwysersopleiding	77.
b. Opleiding van laerskoolonderwysers ...	80.
c. Opleiding van onderwysers aan sekondêre skole	84.
4. Samevatting	87.
a. Wat as praktiese opleiding beskou word	87.
b. Tyd wat aan oefenonderwys afgestaan word	88.
c. Verloop van die oefenonderwys	91.

AFDELING B : HISTORIES

ONTWIKKELINGSTENDENSE IN DIE PRAKTIESE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS IN SUID-AFRIKA, MET SPESIALE KLEM OP DIE OPLEIDING IN TRANSVAAL

Hoofstuk V :

KAAPLAND

1. Onderwysersopleiding gedurende die tydperk 1652-1806	93.
a. Die Hollandse tydperk (1652-1795) ...	93.
b. Die tydperk van tydelike Engelse bestuur (1795-1803)	96.
c. Die Bataafse tydperk (1803-1806)	96.

2.	Onderwysersopleiding in die negentiende eeu (1806-1892) met verwysing na die praktiese opleiding	99.
3.	Ontwikkeling ten opsigte van die praktiese opleiding sedert 1892	105.
a.	Onderwysersopleiding onder Thomas Muir as S.G.O. (1892-1915).....	105.
	(1) Kwekelingonderwysers	105.109
	(2) Opleidingskolleges	109.
b.	Ontwikkeling van 1915-1936	110.
c.	Die huidige posisie	114.
	(1) Laerskoolkursusse	114.
	(2) Hoërskoolkursusse	117.
	(3) Sekere gespesialiseerde onderwyskursusse	118.

Hoofstuk VI :

NATAL EN DIE ORANJE-VRYSTAAT

1.	Natal	120.
a.	Die beginjare (1835-1877)	120.
b.	Die kwekelingstelsel	121.
c.	Die Pietermaritzburgse Opleidingskollege	122.
d.	Die huidige posisie	125.
2.	Die Oranje-Vrystaat	126.
a.	Die beginjare (1836-1872).....	126.
b.	Die Brebner-tydperk (1874-1899).....	128.
	(1) Die kwekelingstelsel	128.
	(2) Die normaalskool	130.
c.	'n Oorsigtelike beeld van die ontwikkeling van die praktiese opleiding van onderwysers vanaf 1901	131.
d.	Die huidige posisie	136.

Hoofstuk VII :

TRANSVAAL

1. Die periode 1836-1899	138.
2. Die praktiese opleiding van onderwysers aan die provinsiale onderwysersoplei= dingsinrigtings sedert 1901	144.
a. Stigting van die eerste kolleges en die vestiging van die stelsels van praktiese opleiding	144.
b. Die stelsels van oefen- en demon= strasieskole (1910-1935)	152.
c. Verdere ontwikkeling in die be= planning en organisasie van praktiese opleiding	163.
(1) Oefenonderwys	163.
(2) Praktiese opleiding aan die opleidingsinrigtings	174.
3. Opleiding by ander inrigtings	176.

AFDELING C : EMPIRIESE ONDERSOEK

Hoofstuk VIII :

BESKRYWING VAN DIE ONDERSOEK

1. Doelstellings met die ondersoek	179.
2. Die vraelysmetode as metode van ondersoek .	179.
3. Die vraelyste	180.
a. Voorbereidingswerk	180.
b. Opstelling van die vraelyste	182.
c. Toetsing van die vraelyste	183.
d. Verlof om vraelyste te versprei.....	183.

	Bladsy
4. Versameling van die gegewens	184.
a. Inrigtings wat onderwysers oplei	184.
b. Vraelyste aan studente	185.
c. Vraelyste aan dosente	187.
d. Vraelyste aan skoolhoofde en onderwysers	188.
5. Verwerking van die gegewens	190.
a. Kontrole van die vraelyste	190.
b. Oordra van gegewens vanaf vraelyste op ponskaarte	191.
c. Verwerking deur rekenmasjien	191.

Hoofstuk IX :

'N ONDERSOEK NA DIE PRAKTIESE OPLEIDING VAN ONDERWY- SERS, UITGEVOER ONDER STUDENTE VAN TRANSVAALSE OPLEI- DINGSINRIGTINGS

1. Die vraelys aan studente	192.
a. Afdeling A : Algemene besonderhede ...	192.
b. Afdeling B : Praktiese opleiding aan opleidingsinrigtings ...	193.
c. Afdeling C : Praktiese opleiding tydens oefenonderwys by skole	193.
2. Die algemene kenmerke van die ondersoek= groep	194.
a. Vraelyste vir studente by inrigtings uitgedeel, terug ontvang en as steek= proef gebruik	197.
b. Verdeling van die ondersoekgroep vol= gens inrigtings	197.
c. Verdeling van die ondersoekgroep volgens kursusse	199.

d.	Verdeling van die ondersoekgroep volgens jaargroepe	201.
e.	Verdeling volgens geslagte en matrisiekulasiekursusse	201.
f.	Samevatting en gevolgtrekking	202.
3.	Die praktiese opleiding van onderwysers aan die opleidingsinrigtings	203.
a.	Demonstrasielesse	205.
b.	Opleiding in die aanwending en hantering van vaktegniese apparaat en opvoedkundige hulpmiddels	218.
c.	Studentebedrywighede	221.
4.	Die praktiese opleiding van onderwysers tydens oefenonderwys	231.
a.	Organisasie van oefenonderwys	231.
b.	Vorbereiding by die opleidingsinrigtings met die oog op oefenonderwys	238.
c.	Voorligting by die oefenskole	240.
d.	Inskakeling van studente by die skool- en ander professionele bedrywighede	246.
e.	Die samewerking en leiding van die klas- of vakonderwysers onder wie se sorg studente geplaas word	259.
f.	Die houding van leerlinge teenoor studente	289.
g.	Die gebruik van groepleiers	297.
h.	Kritieklesse voor dosente	301.
i.	Afstuderende studente se waardebe-paling van sekere aspekte van hulle opleiding	310.

Hoofstuk X :

'N ONDERSOEK NA DIE PRAKTIESE OPLEIDING VAN ONDERWY= SERS, UITGEVOER ONDER DOSENTE VAN TRANSVAALSE OPLEI= DINGSINRIGTINGS

1.	Die vraelys aan dosente	314.
a.	Afdeling A : Algemene besonderhede	314.
b.	Afdeling B : Die praktiese opleiding van onderwysstudente	315.
2.	Die algemene kenmerke van die ondersoek= groep	317.
a.	Verdeling van die ondersoekgroep volgens inrigtings	317.
b.	Verdeling van die ondersoekgroep volgens doseerervaring	319.
c.	Samevatting	320.
3.	Die praktiese opleiding van onderwys= studente	320.
a.	Die gebruik van demonstrasielesse	320.
b.	Oefenonderwys	329.
(1)	Samewerking van skoolhoofde en onderwysers	329.
(2)	Besoeke aan studente	331.
(3)	Besprekings met studente en onderwysers	335.
(4)	Onderwysers se bywoning van kritieklesse en bespreking van lesse	340.
(5)	Evaluering van kritieklesse	343.
(6)	Opvolgwerk by opleidingsinrigtings	346.
(7)	Voordele van oefenonderwys vir dosente	348.
(8)	Of oefenonderwys die tyd en koste daaraan verbonde, reg= verdig	349.

Hoofstuk XI :

'N ONDERSOEK NA DIE PRAKTIESE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS, UITGEVOER ONDER HOOFDE VAN TRANSVAALSE SKOLE

1.	Die vraelys aan skoolhoofde	352.
	a. Afdeling A : Algemene besonderhede ..	352.
	b. Afdeling B : Die praktiese opleiding van onderwysstudente ..	353.
2.	Die algemene kenmerke van die ondersoekgroep	355.
	a. Verdeling van die ondersoekgroep volgens skooltipes	355.
	b. Verdeling van die ondersoekgroep volgens die betrokke skole se ervaring van oefenonderwys	357.
3.	Die praktiese opleiding van onderwysstudente	357.
	a. Redes waarom studente by skole welkom is of nie is nie	357.
	b. Oefenonderwystye	371.
	c. Organisasie van oefenonderwys	373.
	(1) Oefenonderwysprogramme	373.
	(2) Vertroulike verslae oor studente	384.
	d. Skakeling met opleidingsinrigtings ...	385.
	e. Hoofde se menings oor oefenonderwysbeleid en -praktyk	388.

Hoofstuk XII :

'N ONDERSOEK NA DIE PRAKTIESE OPLEIDING VAN ONDERWYSERS, UITGEVOER ONDER ONDERWYSERS VAN TRANSVAALSE SKOLE

1.	Die vraelys aan onderwysers	398.
----	-----------------------------------	------

a.	Afdeling A : Algemene besonderhede ...	398.
b.	Afdeling B : Die praktiese oplei= ding van onderwysstudente	399.
2.	Die algemene kenmerke van die onder= soekgroep	399.
a.	Verdeling van die ondersoekgroep volgens skooltipes	401.
b.	Verdeling van die ondersoekgroep volgens onderwyservaring	401.
c.	Verdeling van die ondersoekgroep volgens ervaring van oefenonder= wysstudente	404.
3.	Die praktiese opleiding van onderwys= studente	406.
a.	Onderwysers se houding teenoor oefenonderwys	406.
b.	Beplanning en verloop van die oefenonderwys-tydperk in die klaskamer	413.
c.	Inligting oor studente	429.
d.	Onderwysers se menings oor die gehalte en moontlikhede van hulle studente	431.
e.	Samewerking met dosente	437.
f.	Aanvullende kommentaar	443.

Hoofstuk XIII :

SAMEVATTING, BEVINDINGS EN AANBEVELINGS

1.	Samevatting en bevindings	445.
a.	Afdeling A : Inleidend	445.
b.	Afdeling B : Histories	454.
c.	Afdeling C : Empiries	457.

	Bladsy
(1) Onderzoek uitgevoer onder studente	458.
(a) Praktiese opleiding aan die opleidingsinrig= tings	458.
(b) Praktiese opleiding tydens oefenonderwys	459.
(2) Onderzoek uitgevoer onder dosente	467.
(3) Onderzoek uitgevoer onder skoolhoofde	471.
(4) Onderzoek uitgevoer onder onderwysers	476.
2. 'n Ontleding van bevindings van die empiriese ondersoek in die lig van die geformuleerde doelstellings met die praktiese opleiding van onder= wysers	479.
a. Praktiese opleiding aan die opleidings= inrigtings	479.
b. Praktiese opleiding tydens oefenon= derwys	481.
3. Aanbevelings	485.
a. Praktiese opleiding aan die opleidingsinrigtings	486.
b. Praktiese opleiding tydens oefenonderwys	491.
4. Aanbevelings vir verdere ondersoek	504.

LYS VAN TABELLE

NR.	Bladsy
1. Vraelyste vir studente uitgedeel, terug ontvang en as steekproef gebruik.....	195.
2. Verdeling van die studente-onderzoek= groep volgens inrigtings	196.
3. Verdeling van die studente-onderzoek= groep volgens kursusse	198.
4. Verdeling van die studente-onderzoek= groep volgens jaargroepe	200.
5. Hoe dikwels studente die geleentheid kry om na demonstrasielesse van vak= metodiekdosente te luister met slegs studente as gehoor	204.
6. Hoe gereeld demonstrasielesse van vak= metodiekdosente met slegs studente as gehoor deur dosent en studente ontleed en bespreek word	207.
7. Hoe dikwels studente die geleentheid kry om na demonstrasielesse van vakmetodiekdosente te luister met skoolkinders in 'n demonstrasie= lokaal	209.
8. Hoe gereeld demonstrasielesse van vak= metodiekdosente met skoolkinders in 'n demonstrasielokaal deur dosent en studente ontleed en bespreek word	209.
9. Hoe dikwels studente self by die opleidingsinrigtings lesse voor 'n dosent en studente gee asof die medestudente 'n skoolklas is.....	211.
10. Hoe dikwels studente self by die opleidingsinrigtings lesse aan skoolkinders voor 'n dosent en studente gegee het	213.
11. Hoe gereeld demonstrasielesse wat studente voor 'n dosent en studente by die opleidingsinrigtings gee, agterna ontleed en bespreek word	215.

12.	Die mate waarin studente vertrouwd gemaak is met apparaat wat hulle in hulle besondere onderwysrigting sal moet kan gebruik en laat gebruik	217.
13.	Of studente in die res van hulle kursus wel die geleentheid gebied sal word om nader kennis te maak met apparaat waarmee hulle beter vertrouwd behoort te raak	220.
14.	Bedrywighede waaraan studente aktief deelneem, volgens inrigtings	222.
15.	Bedrywighede waaraan studente aktief deelneem, volgens kursusse	226.
16.	Bedrywighede waaraan studente aktief deelneem, volgens jaargroepe	228.
17.	Die totale aantal dae oefenonderwys wat die student-respondente ten tye van die ondersoek gegee het	230.
18.	Ligging van skole waar studente oefenonderwys gegee het ten opsigte van hulle vaste woonplek (ouerhuis, losieshuis of koshuis).....	232.
19.	Of studente tydens oefenonderwys ook nog noodsaaklike verpligtinge by die opleidingsinrigtings moet nakom	234.
20.	Of studente by die opleidingsinrigting op hoogte gebring word met wat die inrigting tydens 'n oefenonderwysperiode in sake organisatoriese aspekte van hulle verwag	236.
21.	Of studente by die opleidingsinrigting op hoogte gebring word met die noodsaaklike besonderhede van die skole waarheen hulle gestuur word, bv. ligging, vervoermoontlikhede, soort skool, ens.	236.
22.	Of studente deur die dosente wat hulle vir kritieklesse kom besoek, ingelig word oor vereistes ten opsigte van inhoud, metodiek, ens.	237.

23. Die mate waarin studente by die skool voorgelig is ten opsigte van die skool se tradisies en gewoontes 239.
24. Die mate waarin studente by die skool voorgelig is ten opsigte van skool=organisasie soos speelgrond diens . en buitemuurse bedrywighede 241.
25. Die mate waarin studente by die skool voorgelig is ten opsigte van die ge=bruik, opstelling en/of voltooiing van amptelike administratiewe stukke 241.
26. Die mate waarin studente by die skool voorgelig is ten opsigte van die skool se beleid en werkmodes in sake aan=geleentheid soos toets- en eksamenstel=sel, dissipline, klasindeling, huis=werk, ens. 243.
27. Die mate waarin studente hulle met die skool en sy bedrywighede vereen=selig het 245.
28. Die mate waarin studente deur die skool=personeel in hulle geleedere welkom laat voel is 248.
29. Of studente die geleentheid kry om die skoolpersoneel ook informeel, bv. op personeelgesellighede, partytjies aan huis, ens. te ontmoet. 250.
30. Of studente by die bedrywighede van professionele verenigings soos die T.O. ingeskakel is 252.
31. Of studente die geleentheid gekry het om met leerlinge se ouers kennis te maak 254.
32. Of studente die geleentheid gekry het om saam met 'n onderwyser huisbe=soek by leerlinge se ouers te doen 256.
33. Die mate waarin die klas- of vak=onderwysers se onderwysmetodes verskil het van dié wat studente by hulle op=leidingsinrigtings leer 258.

34. Die mate waarin onderwysers die studente se geesdrif vir die onderwysberoep positief beïnvloed 261.
35. Studente se beoordeling van hulle klas- of vakonderwysers se bekwaamheid as onderwysers asook hulle bekwaamheid as studente-voorligters en -leermeesters, volgens inrigtings 263.
36. Studente se beoordeling van hulle klas- of vakonderwysers se bekwaamheid as onderwysers asook hulle bekwaamheid as studente-voorligters en -leermeesters, volgens jaargroepe 265.
37. Of onderwysers hulle eie voorbereiding en verslag van werk met studente bespreek 267.
38. Of onderwysers hulle stelsels van kontrole van leerlinge se skriftelike werk met studente bespreek 269.
39. Of onderwysers die skoolbeleid in verband met en kontrole van leerlinge se huiswerk met studente bespreek 270.
40. Of onderwysers hulle eie metodes om dissipline te handhaaf met studente bespreek 272.
41. Of onderwysers die aanlê en byhou van skoolbesoekregisters met studente behandel 274.
42. Of onderwysers hulle besondere metodes en tegnieke (vakmetodiek) met studente bespreek 275.
43. Of onderwysers die lesse wat hulle in die teenwoordigheid van studente gee, agterna met studente bespreek 277.
44. Of onderwysers die lesse wat studente in die onderwysers se teenwoordigheid gee, agterna met studente bespreek ... 279.
45. Of onderwysers leerlinge se eienaardighede, leerprobleme, huislike omstandighede, ens. met studente bespreek..... 281.

46.	Die mate waarin studente deur die leerlinge as onderwysers aanvaar (behandel) is	288.
47.	Of studente dit geniet het om met die leerlinge te werk	290.
48.	Of studente dissiplinêre probleme met leerlinge gehad het	292.
49.	Of inrigtings die gebruik het om 'n studente as groepleier tydens oefen= onderwys te laat optree	295.
50.	Die getal kere wat studente al as groepleiers opgetree het	296.
51.	Die samewerking wat groepleiers van die skoolhoofde of hulle verteenwoor= digers ondervind het	298.
52.	Die samewerking wat groepleiers van hulle medestudente ondervind het	298.
53.	Hoe gereeld studente mekaar se kritiek= lesse voor dosente bywoon	300.
54.	Of studente deelneem aan die bespreking van hulle eie en ander se kritieklesse	302.
55.	Hoe gereeld kritieklesse deur dosente bespreek word	304.
56.	Hoe deeglik kritieklesse deur dosente bespreek word	304.
57.	Die mate van verskil tussen die stan= daarde en vereistes wat verskillende dosente vir 'n les stel	306.
58.	Of studente 'n afskrif van dosente se geskrewe kritiek op hulle lesse ont= vang	306.
59.	Die vormende waarde wat kritieklesse voor dosente vir studente gehad het ..	308.
60.	Die waarde wat verskillende aspekte van oefenonderwys vir afstuderende studente in hulle opleiding as on= derwysers gehad het	308.

61.	Die waarde wat verskillende aspekte van hulle opleiding en studentebedrywighede vir afstuderende studente gehad het in hulle vorming as onderwysers	312.
62.	Verteenwoordiging van die verskillende opleidingsinrigtings in die dosente-onderzoekgroep	316.
63.	Verdeling van die dosente-onderzoekgroep volgens inrigtings.....	316.
64.	Verdeling van die dosente-onderzoekgroep volgens doseerervaring in jare .	318.
65.	Hoe dikwels dosente studente laat lesgee aan hulle medestudente asof hulle 'n skoolklas is	321.
66.	Hoe dikwels dosente studente lesse aan skoolklasse laat gee, terwyl medestudente en dosent die lesse bywoon. (Kritieklesse tydens oefenonderwys uitgesluit.)	321.
67.	Hoe dikwels dosente self demonstrasielesse vir studente by die opleidingsinrigting gee, asof dit aan 'n skoolklas gegee word	323.
68.	Hoe dikwels dosente self demonstrasielesse vir studente by die opleidingsinrigting of by 'n skool gee waar skoolleerlinge die klas uitmaak	323.
69.	Dosente se menings oor die mate van sukses van verskillende soorte demonstrasielesse	325.
70.	Die samewerking wat dosente tydens oefenonderwys van skoolhoofde ontvang	328.
71.	Die samewerking wat dosente tydens oefenonderwys van onderwysers ontvang	330.
72.	Die stelsel waarvolgens dosente se besoeke aan studente gereël word	332.

73. Of dosente die geleentheid kry of skep om tydens oefenonderwys die studente se lesse asook hulle vordering en probleme met die betrokke onderwysers te bespreek 334.
74. Of dosente die geleentheid skep om studente se kritieklesse in die studentegroep te bespreek 334.
75. Of dosente die geleentheid skep om 'n student se kritieklesse individueel met hom te bespreek 336.
76. Dosente se evaluering van enkele metodes van lesbespreking 336.
77. Of dosente die klas- of vakonderwysers nooi om studente se kritieklesse by te woon 339.
78. Of dosente die klas- of vakonderwysers nooi om deel te neem aan die bespreking van studente se kritieklesse 339.
79. Dosente se menings oor die waarde van die gebruik om onderwysers te nooi om studente se kritieklesse en die bespreking van sodanige lesse by te woon 341.
80. Die uitgangspunte en metodes waarvolgens dosente kritieklesse beoordeel .. 341.
81. Of dosente die geleentheid skep om na afloop van 'n oefenonderwystydperk didaktiese probleme wat studente tydens oefenonderwys ondervind het, by die opleidingsinrigting te bespreek 345.
82. Of dosente die geleentheid skep vir studente om besonder goeie kritieklesse voor studente in die klas te herhaal 345.
83. Beoordeling van die gebruik (i) om na afloop van 'n oefenonderwystydperk, didaktiese probleme wat studente ondervind het, te bespreek en (ii) om besonder goeie lesse te laat herhaal 347.

84. Beoordeling van die waarde wat oefen=
onderwys vir dosente self het 347
85. Of die praktyk dat dosente skole
besoek om lesse aan te hoor, die
tyd en koste daaraan verbonde,
regverdig 350.
86. Verteenwoordiging van die verskil=
lende skooltipes in die onder=
soekgroep van skoolhoofde 354.
87. Verdeling van die ondersoekgroep
van skoolhoofde volgens skool=
tipes 354.
88. Verdeling van die ondersoekgroep
van skoolhoofde volgens skole
se ervaring van oefenonderwys 356.
89. Of studente by skole welkom is omdat
hoofde die geleentheid verwelkom
om met onderwysersopleiding behulp=
saam te wees 358.
90. Of studente by skole welkom is omdat
hulle met sportafrigting en admini=
strasiewe take kan help sodat onder=
wysers meer aandag aan klaswerk
kan gee 360.
91. Of studente by skole welkom is omdat
hulle op hoogte is met die jongste
onderwysontwikkeling en vakmeto=
dieke 360.
92. Of studente by skole welkom is omdat
hulle met klaswerk help sodat on=
derwysers meer aandag aan admini=
stratiewe en sportaangeleenthede
kan gee 362.
93. Of studente by skole onwelkom is om=
dat hulle die skoolorganisasie
ontwrig 362.
94. Of studente by skole onwelkom is om=
dat hulle die leerlinge se vordering
strem 364.

95.	Of studente by skole onwelkom is omdat hulle die onderwysers se klaswerk ontwrig	364.
96.	Of studente by skole onwelkom is omdat hulle nie by die skoolsamelewing inpas nie	366.
97.	Of studente by skole onwelkom is omdat hulle ongedisiplineerd is ...	366.
98.	Of studente by skole onwelkom is omdat onderwysersopleiding nie ook die taak van die skole is nie	368.
99.	Kwartale wat skole die beste pas vir oefenonderwys	368.
100.	Kwartale wanneer dit vir skole ongerieflik is om studente vir oefenonderwys te ontvang	372.
101.	Of skoolhoofde self die studente ten opsigte van die skoolorganisasie en hulle verantwoordelikhede inlig ..	372.
102.	Of skoolhoofde self alle aspekte van die oefenonderwysorganisasie behartig	374.
103.	Of 'n visehoof of 'n ander lid van die skoolpersoneel die oefenonderwysorganisasie behartig	374.
104.	Of skoolhoofde oefenonderwys volgens 'n vaste plan in samewerking met die vise-hoof(de) en personeellede reël	376.
105.	Of studente as 'n groep lesse van bekwame onderwysers bywoon	376.
106.	Of studente in die loop van 'n oefenonderwystydperk van klasse verwissel om sodoende ondervinding van swak en goeie klasse op te doen	378.
107.	Of studente personeelvergaderings bywoon	378.

108.	Of afstuderende studente die geleentheid kry om vir 'n tydperk van 'n week of langer 'n onderwyser se volle program oor te neem, alhoewel onder toesig en beheer van die onderwyser	380.
109.	Of opleidingsinrigtings verlang dat skoolhoofde 'n verslagvorm oor studente moet voltooi	380.
110.	Persone wat by die skole verslag lewer oor studente	382.
111.	Of dit vir skoolhoofde en hulle personeel moontlik is om na 'n oefenonderwystydperk deeglik verslag te lewer oor studente	383.
112.	Of skoolhoofde gereelde voeling het met die opleidingsinrigtings(s) wat studente vir oefenonderwys na hulle skole stuur	383.
113.	Of skoolhoofde bevredigende skakeling met dosente van die opleidingsinrigtings het	387.
114.	Of skoolhoofde dit nodig vind dat dosente die studente by hulle skole besoek	387.
115.	Wat skoolhoofde as die skool se taak beskou ten opsigte van die praktiese opleiding van onderwysers	389.
116.	Of skoolhoofde (of hulle verteenwoordigers) die tyd het om behoorlike aandag aan al die aspekte van oefenonderwys te skenk	389.
117.	Of skoolhoofde dink dat dit nodig en tot voordeel van die studente is indien 'n personeellid van 'n skool tydens oefenonderwys gedeeltelik van sy gewone pligte vrygestel kan word om die opleiding van die studente by die skool te beplan en te koördineer	391.

118. Skoolhoofde se standpunt ten opsigte van 'n langer en ononderbroke tydperk van oefenonderwys, bv. 'n hele kwartaal 391.
119. Watter kwartaal hoofde wat ten gunste van 'n hele kwartaal oefenonderwys is, sal verkies 394.
120. Skoolhoofde se standpunt ten opsigte van minder oefenonderwys gedurende die opleidingstyd, met 'n lang tydperk praktiese onderwys as deel van en aan die einde van die student se opleiding 394.
121. Verteenwoordiging van die verskillende skooltipes in die ondersoekgroep van onderwysers 400.
122. Verdeling van die ondersoekgroep van onderwysers volgens skooltipes 400.
123. Verdeling van die ondersoekgroep van onderwysers volgens onderwyservaring . 402.
124. Verdeling van die ondersoekgroep van onderwysers volgens ervaring van oefenonderwysstudente in klas 403.
125. Of onderwysers 'n oefenonderwystydperk as interessante afwisseling van die gewone roetine beskou 405.
126. Of onderwysers 'n oefenonderwystydperk verwelkom as 'n geleentheid om toekomstige onderwysers te help vorm en oplei 407.
127. Of onderwysers 'n oefenonderwystydperk as 'n geleentheid beskou om van hulle eie vaardighede en onderfinding aan studente oor te dra 409.
128. Of onderwysers oefenonderwys as 'n lastige onderbreking beskou 411.
129. Of onderwysers 'n tydperk van oefenonderwys as 'n nagmerrie beskou 411.

130.	Of onderwysers 'n oefenonderwyspro= gram beplan en die studente dan daar= volgens laat werk	414.
131.	Of onderwysers hulle deur studente se versoeke en behoeftes laat lei	414.
132.	Of onderwysers die studente met die voorbereiding van lesse wat hulle voor onderwysers moet gee, behulp= saam is	415.
133.	Of onderwysers die studente met die voorbereiding van kritieklesse vir dosente, behulpsaam is	417.
134.	Of onderwysers die lesse wat studente voor hulle moet gee, vooraf met hulle bespreek	418.
135.	Of onderwysers studente se kritiek= lesse vooraf met hulle bespreek	418.
136.	Of onderwysers lesse wat studente voor hulle gee, agterna met hulle bespreek	420.
137.	Of onderwysers studente se kritiek= lesse voor dosente bywoon	422.
138.	Of onderwysers deelneem aan die be= spreking van studente se kritiek= lesse	422.
139.	Of onderwysers hulle leerlinge se probleme, eienaardighede, agtergrond ens. met studente bespreek	424.
140.	Of onderwysers aan afstuderende stu= dente die geleentheid gee om vir 'n tydperk onder hulle toesig voltyds skool te hou	426.
141.	Of opleidingsinrigtings voldoende in= ligting oor studente verskaf ten op= sigte van hulle soort opleiding, be= kwaamhede, gebreke, ens.....	426.
142.	Of onderwysers dit noodsaaklik ag om van omvattende besonderhede in ver= band met studente voorsien te word	430.

143. Onderwysers se menings ten opsigte van studente wat tydens oefenonderwys onder hulle sorg was se belangstelling in die onderwys as beroep 430.
144. Onderwysers se menings ten opsigte van studente wat tydens oefenonderwys onder hulle sorg was se belangstelling in die verskillende aspekte van klaswerk 433.
145. Onderwysers se menings ten opsigte van studente wat tydens oefenonderwys onder hulle sorg was, se belangstelling in die kinders 433.
146. Onderwysers se menings oor die voordeeling wat studente tydens die oefenonderwystydperk getoon het 435.
147. Onderwysers se menings ten opsigte van studente wat tydens oefenonderwys onder hulle sorg was se moontlikhede as onderwysers 435.
148. Hoe dikwels onderwysers die geleentheid kry om studente se vordering, probleme, ens. met besoekende dosente te bespreek 438.
149. Hoe dikwels onderwysers die geleentheid kry om nuwe opvoedkundige metodes, vakmetodieke, ens. met besoekende dosente te bespreek 438.
150. Of onderwysers verskille bemerk tussen hulle vakmetodieke en die wat studente by hulle vakmetodiekdosente leer 440.
151. Of onderwysers die besoekende dosente as vakdeskundiges beskou 440.

BYLAES

Bladsy

A. (Afr.) :	Vraelys aan studente insake hulle praktiese opleiding as onderwysers	506.
A. (Eng.) :	Questionnaire to students concerning their practical training as teachers	517.
B. (Afr.) :	Vraelys aan dosente wat gemoeid is met die praktiese opleiding van onderwysers	527.
B. (Eng.) :	Questionnaire to lecturers concerned with the practical training of teachers	532.
C. (Afr.) :	Brief aan skoolhoofde	538.
C. (Eng.) :	Letter to school principals	539.
D. (Afr.) :	Vraelys aan skoolhoofde insake die praktiese opleiding van onderwysers	540.
D. (Eng.) :	Questionnaire to school principals concerning the practical training of teachers	546.
E. (Afr.) :	Vraelys aan onderwysers wat gemoeid is met studente se oefenonderwys	552.
E. (Eng.) :	Questionnaire to teachers concerned with teaching practice ...	556.

BIBLIOGRAFIE

A. Boeke	560.
B. Tydskrifartikels	570.
C. Ongepubliseerde proefskrifte en verhandelinge	576.

D. Amptelike publikasies : Jaarverslae, kommissieverslae, omsendbriewe, jaarboeke	578.
---	------

ABSTRACT :

Practical training of teachers in the Transvaal. A historical and empirical research	581.
--	------

DANKBETUIGINGS

My opregte dank aan:

kollegas D.A. Gresse, S.J. Esterhuizen, F.A.J. Marais en W.H. Boshoff wat my op verskillende wyses en op hulle onderskeie vakgebiede behulpsaam was;

dosente van onderwysersopleidingsinrigtings en hoofde van oefenonderwysskole vir hulle belangrike aandeel i.v.m. die voltooiing en versameling van die vraelyste;

die personeel van die G.O.K.-biblioteek vir hulle gasvryheid en gewaardeerde hulp;

die Transvaalse Onderwysdepartement vir finansieële ondersteuning;

die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing en die Fisikadepartement van die P.U. vir C.H.O. vir hulp i.v.m. die verwerking van die vraelysgegewens.

Dankbare erkentlikheid teenoor:

my ouers wat my deur hulle geloofsvertroue, arbeidsaamheid en sin vir die praktiese vir hierdie studie help voorberei het;

my vrou vir onbaatsugtige versorging, hulp en aanmoediging;

my promotor, prof. dr. B.C. Schutte wat alreeds as onderwyser daarin geslaag het om by my die nodige motivering vir verdere studie te wek en my tydens hierdie studie op besondere wyse geïnspireer en gelei het.